

L'hivern ja és a la cantonada

EL TEMPS EN 'EL TEMPS'

Quan arriba Santa Llúcia, l'hivern ja és a les portes. De fet, novembre ja ens acosta tímidament als freds, però encara de forma molt esporàdica. Recordem, per exemple, la brusca entrada a les baixes temperatures que ens va portar el novembre de l'any passat, als volts del dia 20, quan al Pirineu es va arribar a temperatures de 15 o 16 sota ze-

ro. Després, res de res, ja que va ser un hivern amb temperatures suaus i sense neu, a excepció de les zones interiors, on les boires es van encarregar de proporcionar un ambient gèlid. De fet cada hivern és una història ben diferent d'un indret a un altre i d'un mes a un altre. Les necessitats de neu a les zones del Pirineu, serralada de Terol i interior de Castelló per a poder practicar-hi l'esquí ens porten any rera any a afirmacions com aquesta: «abans nevava més» o «abans feia més fred». Les dades climatològiques emmagatzemades, en alguns

casos des de fa més de 100 anys, ens diuen que aquesta afirmació no és del tot certa. Sí que és veritat que des de fa uns deu anys no neva tant com ho feia alguns anys de la dècada dels setanta, però, de períodes amb manca de neu, en coneixem molts durant aquest segle. El que moltes vegades passa és que les persones recorden els fets més destacables. Per exemple: tothom recorda la famosa onada de fred de l'any 1956 (la més forta del segle), però ningú se'n recorda que

Els ordinadors de la Kon-Tiki

TUB D'ASSAIG

El norueg Thor Heyerdahl va voler demostrar que la cultura polinèsia tenia un origen americà. Per això va construir una embarcació d'aspecte primitiu, la va batejar Kon-Tiki i amb els seus companys va travessar el Pacífic, del Perú a Tuamotu.

Ara hi ha navegants que fan gestes no menys admirables. Tretze només van sortir del golf de Gascunya en la volta al món a vela per a navegants solitaris. Però les seves embarcacions no s'assemblen gens, naturalment, a aquell fràgil rai anomenat Kon-Tiki. Són embarcacions d'uns divuit metres, amb

més tirada a un laboratori electrònic que a qualsevol veler convencional.

El fet de viatjar en solitari i no poder, segons el reglament, rebre cap ajut a alta mar, ha de tenir alguna compensació. Els tripulants porten un pilot automàtic capaç de dirigir el veler, sobretot si els vents són regulars. Hi ha dispositius per conèixer les condicions meteorològiques, un télex per comunicar-se i un radar per alertar sobre possibles icebergs. Fins i tot hi ha una alarma que, si el tripulant cau a l'aigua, fa aturar el pilot automàtic i deixa anar un petit bot.

No per més aparells deixa de ser impressionant fer en solitari uns 46.000 quilòme-

El pi i la mar

BADALL DE CAT

«El pi és un arbre pobre i trist que contribueix d'una manera positiva a la tristesa clara i lluminosa del Mediterrani». Són paraules de Josep Pla, en la seua obra *El meu país*. Són paraules sorprenents perquè el pi posseeix notables aptituds estètiques, i des de temps immemorials ha estat triat per l'home per a decorar els jardins. Així, el pi pinyoner (que els francesos anomenen *Pin parasol*, per la seua forma d'ombrel·la), el pi blanc, o el pi canari, són arbres habituals en els masos valencians, junt a les araucàries i les palmeres.

Les paraules de Pla resten sense una explicació en la seua obra. Supose que el que de veres li preocupava, més que el fet de l'estètica del pi, era la contínua desaparició de les suredes, que abans es trobaven en un gran nombre tot al llarg de la Costa Brava. Avui dia, aquest bosc tan característic, l'autèntic bosc mediterrani, compost

(a més de les suredes), per madrevelles, aritjol, llençrica, etc., es troba en una contínua degradació. Així, la Costa Brava, ha deixat d'ésser tan brava i, avui en dia, resulta impossible trobar una roca que no haja estat trepitjada diàriament per cinquanta mil persones. Les meravelloses cales (Aiguafreda, Aiguablava, Aigua Gèlida) s'han convertit en petits ports esportius, on les barques omplen quasi la totalitat de la cala i, per tant, és força desagradable prendre-hi el bany. La fauna marina també ha patit una gran disminució, i en capbussar-se es troba un fons quasi absolutament pelat, i tan sols la presència d'unes petites llises i d'unes molades d'insipides salpes et fan recordar que et trobes en la mar. No obstant això, un de cada cinc banyistes va armat amb un rifle subaquàtic de dimensions esgarrifadores, qui sap si dispost a capturar Moby Dick. El que és clar, és que la *zoocietat*, que s'estima tant els símbols, ha trobat en

Francesc Mauri

tres, travessar l'Atlàntic, tombar pel cap de Bona Esperança, enfilat el Pacífic, navegar el Cap d'Hornos i després tornar a França. Però si la tècnica ho permet, tampoc no cal evitar els

sistemes de seguretat.

Heyerdahl va voler demostrar que els primitius americans podien haver travessat el Pacífic amb els seus magres mitjans. Veient ara aquesta regata solitària, no costa gaire imaginar que d'aquí a uns cinc o sis segles sortirà algun Heyerdahl que voldrà demostrar com, en els segles XIX o XX, hi podia haver hagut arduos navegants que donessin la volta al món sense ordinadors, ni radars per icebergs. Si a nosaltres ens costa imaginar-nos sense llum elèctrica, màquina de rentar o fotocopiadora, els homes del futur també poden trobar heroïques i increïbles algunes gestes dels nostres temps.

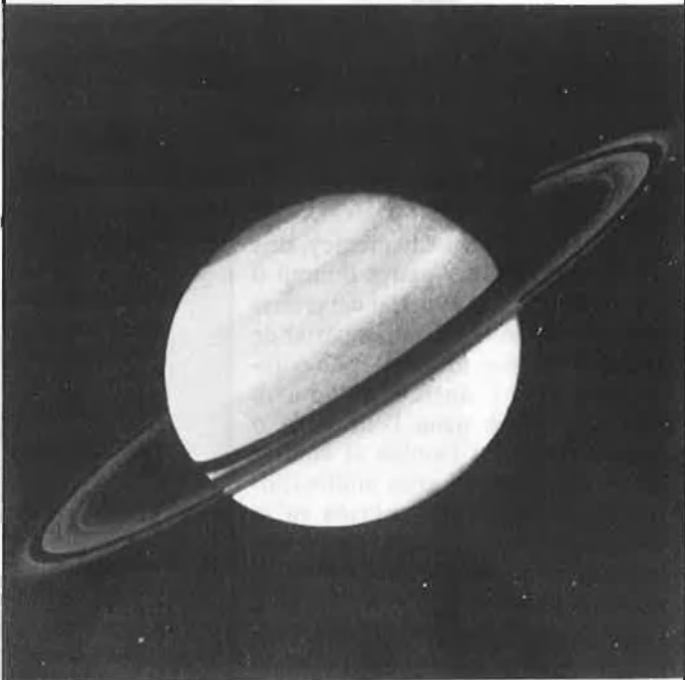
Xavier Duran

L'univers, explicat als joves

Amb molt poc de temps de diferència respecte a la versió original anglesa, han aparegut els primers volums de la versió catalana de la *Biblioteca Isaac Asimov de l'Univers*, d'Editorial Cruïlla. Es tracta de llibres molt ben editats i amb una informació concisa. Asimov, prou conegut, entre al-

Via Làctea i altres galàxies i els quasars, els pulsars i els forats negres.

La línia dels llibres és molt didàctica. Contenen moltes il·lustracions, requadres on es destaquen aspectes curiosos o importants, comparacions que ajuden a entendre els conceptes, bibliografia i un glossari de termes, a més d'adreces d'interès, com ara associacions astronòmiques i planetaris dels Països Catalans.

l'arpò un nou motiu de farrandula, un nou símbol fàl·lic que, afortunadament (?), no utilitzen per a pescar peixos ni pols.

Però el pi, el pi assassí, el piròman egoista, creix per tot arreu de la Costa Brava, i arriba fins a la mateixa vora de la mar. I el contrast entre els verds dels pins i els blaus de la mar, fa que no pugui parar-me a pensar com seria la Costa Brava sense

pins, com probablement Pla no se la podia imaginar sense suredes. A la Cala del Cap Roig, un dels llocs més impressionants, un estiuejant ha fet escriure en uns taulellets (en una de les escales que baixen cap a la mar): «Dues coses hi ha/ que al mirar-les juntes/ me fan el cor més gran:/ la verdor dels pins/ la blavor del mar.» De Maragall.

Martí Domínguez

tres coses, com a divulgador, sap trobar el llenguatge adient per als joves, realitzant exposicions breus, que però, permeten adquirir una visió clara de l'univers i de tot allò que s'hi relaciona.

Aquest any han aparegut onze volums. El mateix nombre n'apareixerà l'any que ve i la col·lecció es tancarà el 1991, completant 32 volums de 32 pàgines cada un. Els temes tractats fins ara fan referència al naixement de l'univers, el sistema solar, els asteroides, els cometes i la desaparició dels dinosaures, el Sol, la Terra, els ovnis, la Lluna, els coets, les sondes i els satèl·lits; la

Cal destacar la part gràfica de l'obra, ja que les il·lustracions visualitzen moltes de les explicacions i comparacions que es troben en el text. Es tracta, en definitiva, d'una sèrie de llibres molt ben concebuts i estructurats, que permeten obtenir una informació bàsica sobre l'univers, així com desmitificar qüestions sovint tractades de manera sensacionalista, com ara els ovnis. Seria molt desitjable que hi hagués, en la nostra llengua, obres d'aquest tipus referides a altres temes científics que, sens dubte, serien un bon supòsit per a l'ensenyament.

Xavier Duran